

N:o 69.

Ank. till Riksd. kansli den 15 april 1904, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för utvidgning och fördjupning af Albrektsunds kanal.

(R. A.)

I propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:t under sjätte hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att till utvidgning och fördjupning af Albrektsunds kanal bevilja ett anslag af 314,000 kronor och därpå på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af 157,000 kronor.

Det vid statsverkspropositionen fogade utdrag af statsrådsprotokollet för den 12 sistlidne januari innehåller i detta ärende följande anförande af statsrådet och chefen för civildepartementet:

»Vid underdånig föredragning den 12 januari 1903 af frågan om reglerandet af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel för år 1904 framhöll jag jämväl behofvet af anslag till utvidgning och fördjupning af Albrektsunds kanal, och tillät jag mig därvid anför följande:

För underlättande af förbindelsen mellan Marstrand och fastlandet hade vid 1840—41 årens riksdag beviljats anslag för upprensning af farleden mellan Koön och Klöfverön, den s. k. Albrektsunds kanal. Arbetet hade utförts så, att kanalens minsta djup utgjorde 7,7 till 7,8 fot eller 2,28 till 2,31 meter under lägsta vattenyta och kanalens bottenbredd upptagits till 25 fot eller 7,42 meter.

I anseende till det mindre goda skick, hvori kanalen under årens lopp råkat, hade styrelsen för allmänna väg- vattenbyggnader låtit under år 1877 genom kaptenen vid väg- och vattenbyggnadskåren Ph. Otterdahl uppgöra kostnadsförslag dels för kanalens iståndsättande med bibehållande af det ursprungliga djupet, dels ock för kanalens utvidgning och fördjupning till ett djup af 9 å 9,3 fot eller 2,67 å 2,76 meter under lägsta vattenyta med bottenbredd af 30 till 50 fot eller 8,9 till 14,8 meter; och hade nämnda styrelse hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte antingen anvisa medel till kanalens iståndsättande enligt det förra af berörda förslag eller ock medgifva, att kanalen finge öfverlämnas till enskilda personer eller bolag, som kunde vilja öfvertaga, iståndsätta och framgent underhålla densamma mot rättighet att af de enskilde personer tillhöriga fartyg, som passerade kanalen, uppbära afgifter enligt taxa.

Öfver denna framställning hade vederbörande myndigheter hörts, men Eders Kungl. Maj:t hade genom nådigt bref den 14 augusti 1890 funnit densamma icke föranleda till annan åtgärd, än att handlingarna i ärendet öfverlämnades till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med befallning att låta undersöka, i hvad skick kanalen befundes, samt med hänsyn därtill och till öfriga på frågan inverkan förhållanden till Eders Kungl. Maj:t inkomma med förnyad framställning i ämnet, därest sådant kunde af omständigheterna påkallas.

Till följd af denna befallning hade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uppdragit åt distriktschefen, majoren E. Atterbom, att besiktiga kanalen samt, om så skulle finnas behöfligt, upprätta nytt förslag jämte kostnadsberäkning till densammas iståndsättande, äfvensom utröna de förhållanden, som i öfrigt kunde inverka på kanalens bibehållande såsom trafikled.

Till fullgörande af detta uppdrag hade majoren Atterbom upprättat ett den 30 juli 1892 dagtecknat förslag dels till kanalens iståndsättande till 2,4 meters djup med bibehållande af ursprungliga bottenbredden 7,42 meter, utom uti mynningsrännorna, där bottenbredden skulle blifva 15 meter, dels ock till kanalens upprepning till 2,7 meters djup med en bottenbredd af 9 meter i bergspassen och 15 meter i öfrigt.

Öfver det sålunda uppgjorda förslaget hade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen inhämtat utlåtande af lotsstyrelsen, som å sin sida i ämnet hört lotskaptenen i Göteborg.

Sedan lotsstyrelsen därvid i likhet med lotskaptenen tillstyrkt fördjupning af Albrektsund till 3 meters djup, hade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uppdragit åt dåvarande kaptenen, numera majoren i väg- och

vattenbyggnadskåren m. m. C. H. Öhnell att, med ledning af de utaf majoren Atterbom upprättade förslag och ritningar, utarbeta ett nytt kostnadsförslag för kanalens upprensning till 3 meters djup under dagligt vatten.

Sedan Öhnell till följd häraf upprättat förslag, enligt hvilket farleden skulle erhålla ett djup af 3 meter samt en bottenbredd af 9 à 15 meter, hade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med underdånig skrivelse den 24 mars 1894 öfverlämnat detta förslag till Eders Kungl. Maj:t. Vederbörande myndigheter hade hörts öfver förslaget, men det samma hade ej föranlett till någon Eders Kungl. Maj:ts åtgärd.

Då sedermera tvekan uppstått, huruvida det föreslagna djupet af 3 meter kunde anses för framtiden tillräckligt, hade Göteborgs och Bohus läns landsting vid sammanträden åren 1899 och 1900 beslutit, att nya förslag skulle på landstingets bekostnad upprättas för farledens fördjupande till alternativt 3,6 och 4,2 meters djup; och hade i anledning däraf dåvarande kaptenen, numera majoren i väg- och vattenbyggnadskåren E. M. Öhman, som erhållit dylikt uppdrag af landstinget, efter utförda undersökningar uppgjort fyra alternativa förslag, uti hvilka samtliga alternativ inginge såsom gemensamma tekniska bestämmelser, att å sträckan från och med Koön till och med den egentliga mellan Halsholmen och Klöfverön belägna Albrektsunds bergskanal bottenbredden skulle blifva 20 meter samt krökningsradierna 300 och 600 meter, hvaremot två af alternativen, alternativ I a) och I b), afsåge ett farledsdjup därstädes af 3,6 meter under hafvets medelvattenstånd och två af alternativen, alternativ II a) och II b), ett djup af 4,2 meter vid samma vattenstånd. Å sträckan sydost om nämnda bergskanal i den mera öppna sjön förbi Kommisholmen till en därutanför å planen angifven slätprick afsåges uti alternativ I b) en bottenbredd af 40 meter och djup af 4,1 meter samt uti alternativ II b) samma bottenbredd och ett djup af 4,7 meter under hafvets medelvattenstånd. Kanalens längd uppginge till 1,800 meter, hvarjämte 1 kilometer därutanför erfordrades en särskild muddring på 1,100 meters sträcka.

Arbetsplanerna med deras kostnadsberäkningar vore uppgjorda under förutsättning att det område, inom hvilket de hufvudsakliga arbetena med bergsprängning förekomme, skulle indämmas genom anläggande af tre tillfälliga fångdammar, därefter läns pumpas och under arbetstiden hållas torrlagdt.

Kostnaderna voro beräknade för alternativ I a) till 182,000 kronor, för I b) till 230,000 kronor, för II a) till 250,000 kronor och för II b) till 314,000 kronor; och hade Öhman, enär uti de uppgjorda förslagen

bottendjupen beräknats icke från lägsta förekommande vattenstånd, utan från hafvets medelvattenyta, hvilken visat sig vara 0,6 meter högre än lägst iakttagna vattenyta, samt då en stor del af de trafikerande kustbåtarne låge lastade mellan 3—4 meter djupt, af de fyra alternativen utan tvekan förordat det med II b) betecknade alternativet.

Med öfverlämnande af berörda förslag hade landstinget uti underdånig skrifvelse den 12 juni 1901 hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte i nåder vidtaga sådana åtgärder, hvarigenom utvidgning och fördjupning af ifrågavarande farled kunde blifva verkställd på statens bekostnad; och hade landstinget därvid för sin del förordat, att alternativet med 4,2 meters djup måtte komma till utförande.

Öfver denna landstingets framställning hade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den 20 maj 1902 afgifvit infordradt utlåtande. Då farleden genom Albrektsund fortfarande och kanske i ännu högre grad än förut vore af stor betydelse för såväl handels- och sjöfarts- som militära intressen, hade nämnda styrelse, som i likhet med förslagsställaren och landstinget funnit det med II b) betecknade alternativet böra förordas till utförande, hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes aflåta nådig proposition till Riksdagen om anvisande af ett belopp af 314,000 kronor för utvidgning och fördjupning af kanalen.

Chefen för flottans stab, som den 22 juli 1902 afgifvit utlåtande i ärendet, hade därvid anfört, att som Albrektsunds kanal efter en i enlighet med förslaget alternativ II b) företagen fördjupning och utvidgning skulle komma att erbjuda ett djup af 3,6 meter vid lägsta vattenstånd, hvarigenom kanalen under alla förhållanden skulle med trygghet kunna passeras af såväl torpedbåtar och jagare som kanonbåtar och torpedkryssare, ehuru de sistnämnda sannolikt skulle blifva nödsakade att förhåla sig förbi den vid Halsholmens sydvästra udde befintliga delen af kanalen, och som därtill komme, att förverkligandet af samma förslag i hög grad skulle befrämja såväl ångbåtstrafiken som fraktfarten i öfrigt inomskärs till och från Marstrand, ansåge bemälda chef, att det af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordade förslaget vore att betrakta som det i alla afseenden fördelaktigaste och att dess genomförande kunde anses vara af så stor betydelse, att statsmedel därtill borde anvisas.

Sedan därefter Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes i Göteborgs och Bohus län yttrande i ärendet infordrats, hade Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande uti underdånigt utlåtande den 16 augusti 1902 anfört följande.

Om än Albrektsunds kanal numera förlorat den betydelse, den förr

ägt såsom förbindelseled emellan Göteborg och Karlstens fästning på Marstrandsön, vore den dock fortfarande, såsom handlingarna noggsamt utvisade och Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande också vore i tillfälle vitsorda, af stor vikt för segelfarten och ångbåtstrafiken mellan Göteborg och Marstrand samt andra, bortom sistnämnda stad belägna orter utefter hela den bohusländska kusten. För att kunna vara till fullt gagn för denna kustfart och persontrafik vore emellertid den under årens lopp betydligt uppgrundade kanalen i behof af upprensning och utvidgning till nödigt omfång. Af de förslag till sådana åtgärder, som framkommit, syntes det Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som om företrädet obetingadt borde lämnas åt det af de senast utaf Öhman upprättade alternativa förslag, som betecknats med II b). Detta förslag syntes i önskvärd grad tillgodose de fordringar, som från den allmänna trafikens sida kunde ställas på den ifrågavarande farleden, och enligt hvad som framginge af chefens för flottans stab förenämnda yttrande, skulle farledens upprensning och utvidgning i enlighet med samma förslag också varda till stort gagn för flottan i strategiskt hänseende. Då någon utsikt icke funnes att genom enskild företagsamhet få till stånd en upprensning af den viktiga farleden, tillstyrkte Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande nådigt bifall till landstingets framställning.

Därjämte hade till Eders Kungl. Maj:t inkommit en skrifvelse i ämnet från stadsfullmäktige i Marstrand af den 4 oktober 1902, däruti stadsfullmäktige framhållit, att ifrågavarande farled, som för hela länets kust vore af den största betydelse, då densamma utgjorde den måhända viktigaste delen af inomskärsfarleden längs Bohuslän, dessutom för staden Marstrand hade ett alldeles särskildt värde. År för år hade kanalen alltmera uppgrundats, och härigenom hade trafiken med Göteborg mer och mer blifvit hänvisad att gå väster om Klöfverön genom Sillesund. För lastade jakter uppstode härigenom mången gång ett hinder af flera dagar. Ångfartygen hade visserligen mera sällan blifvit hindrade, men det vore dock vid stormigt väder förenadt med en viss risk att gå genom Sillesund. Äfven för gången öfver Marstrandsfjorden vore Albrektsunds kanal af stor vikt, ty sjögången på vägen norrifrån i riktning mot Sillesund vore mycket svårare, än om kursen ställdes mot Marstrands hamn.

På grund af dessa skäl hade stadsfullmäktige instämt i landstingets anhållan, att Eders Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för upprensande af Albrektsunds kanal.

Slutligen hade 1,771 personer, hufvudsakligen fiskare inom Göte-

borgs och Bohus läns skärgård, uti en till Eders Kungl. Maj:t ingifven petition förklarar sig instämma i landstingets framställning, under framhållande, att kanalen vore af allra största vikt för hela Bohusläns kust, ty endast om kanalen blefve tillgänglig, uppstode en skyddad inomskärsfarled. Det hände ofta, att jakter finge ligga flera dagar i Marstrands hamn i afvaktan på godt väder, då det för en lastad jakt vore otänkbart att vid stormigt väder passera väster om Klöfverön. De farleder, som blifvit eller framdeles kunde blifva upprepade norr om Marstrand, erhöle icke sitt rätta värde, förrän Albrektsunds kanal, som utgjorde grunden i hela farledsbyggnaden, blifvit användbar.

På min anmodan hade chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen lämnat närmare upplysningar om behovet af den föreslagna fördjupningen af kanalen, och med ledning af dessa meddelade jag följande.

En allt lifigare kustfart hade numera uppstått längs Bohusläns kust till följd dels af den stora passageraretrafik, som tillkommit mellan de lifigt besökta badorterna och jämväl mellan grannländerna, dels af den ökade handelsomsättningen och fiskebedriften, hvilken rörelse vore i stort beroende af oafbruten inomskärsled för att icke tillskyndas väsentliga tids- och materialförluster. I den mån kustfarten med ångbåtar tilltagit, hade icke blott dessas tonnage och storlek ökats, utan äfven en stor del af den äldre fiskeflottan af sillbåtar ersatts af större båtar och fartyg för fiske i öppna hafvet, af hvilka en del i lastadt tillstånd droge större djup, än att de kunde passera Albrektsunds kanal vid lägsta vatten. Efter hvad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hade sig bekant, skulle för det dåvarande af hela ångbåtsflottan, som med reguljära turer besökte Marstrand, endast ett par båtar vara så grundgående, att de kunde befara kanalen vid lägsta vattenstånd, hvarför alla öfriga kustfarare måste hålla yttre vägen, som under storm på land med hög sjö ansåges förenad med betydande fara. Inomskärsleden måste därför anses afbruten på denna punkt för de nu vanliga ångbåtarna, intill dess Albrektsunds kanal upptoges till sådant djup, att fartyg intill 3,6 meter djupgående vid lägsta vatten kunde passera densamma, såsom i alternativ II b) vore föreslaget, då jämväl all i kustfart varande fartygsmateriel syntes vid medelvatten kunna begagna densamma. Albrektsunds kanal hade således ej hittills kommit till den användning och stora betydelse för underlättande af ångbåtstrafik och segelfart å bohuslänska kusten, som den i sin egenskap af tryggad och gen inomskärsled bort, och detta berodde dels på dess ringa segeldjup och dels därpå, att den ursprungligen obetydliga bottenbredden på senare tider ytterligare minskats genom utskjutningar och uppgrundningar i botten, hvilket åter

afsevärdt försvårade navigeringen i en så krokig och trång farled som den ifrågavarande.

Genom hvad i ärendet sålunda förekommit ansåg jag vara utredt, såväl att ifrågavarande, af staten ursprungligen upprensade farled befunne sig i ett sådant skick, att den icke kunde nöjaktigt uppfylla sitt ändamål, som äfven att en utvidgning och fördjupning af densamma komme att vara till synnerlig nytta icke blott för sjötrafiken vid ifrågavarande kust, utan äfven i afseende å vårt kustförsvar. Det syntes mig därför föreligga fullgiltiga skäl att nu verkställa en sådan utvidgning och fördjupning, därvid med hänsyn till förut anförda omständigheter det af Öhman med II b) betecknade alternativ syntes böra följas.

Enligt hvad jag hade inhämtat, skulle utförandet af ifrågavarande arbete lämpligen kunna, utan att orsaka förlängning af tiden för kanalens afstängning för allmän trafik, fördelas på två år, då arbetet inom de föreslagna fångdammarne skulle kunna verkställas under ena året och öfrigt arbete under det andra. Kostnaden för det arbete, som skulle utföras inom fångdammar, beräknades uppgå till 161,000 kronor, däri emellertid inginge kostnaden för hyra och amortering af mudderverk, pråmar, bogserbåt m. m., hvilken kostnad, beräknad till 30,000 kronor, äfven inginge i kostnaden för det arbete, som måste utföras utanför fångdammarne, hvarför kostnaden för företaget, därest arbetet utfördes under två år, lämpligen kunde fördelas lika på de båda åren.

På grund däraf tillstyrkte jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att till utvidgning och fördjupning af Albrektsunds kanal bevilja ett anslag af 314,000 kronor och däraf på extra stat för år 1904 anvisa ett belopp af 157,000 kronor.

I enlighet med denna min hemställan behagade ock Eders Kungl. Maj:t göra framställning till 1903 års Riksdag. I skrifvelse den 18 april 1903 anförde Riksdagen, att af den utredning, som i detta ärende lämnats, Riksdagen väl funnit ådagalagdt, att en utvidgning och förbättring af Albrektsunds kanal skulle vara till stort gagn för kustfarten inom den bohuslänska skärgården samt därigenom befördra såväl handelsomsättningen och persontrafiken som ock fiskerinäringen därstädes. Dock kunde enligt Riksdagens mening denna farled hvarken ur militär eller handelspolitisk synpunkt anses vara af den betydelse för det allmänna, att ifrågavarande arbete borde, såsom föreslagits, helt och hållet bekostas af statsmedel. I likhet med hvad af Riksdagen föreskrifvits i fråga om beviljade anslag för understödjande af, bland annat,

upprensning af åar och farleder, syntes det Riksdagen, att jämväl i nu förevarande fall de menigheter eller andra vederbörande, hvilka skulle hafva nytta af företagens genomförande, borde genom kontant tillskott, materialier, arbete eller andra bidrag bestrida minst en tredjedel af kostnaderna därför. Om öfriga kostnader för ifrågavarande arbetes utförande skulle bestridas af staten, borde ock enligt Riksdagens mening behörig säkerhet ställas därför, att arbetet efter dess fullbordan, utan ytterligare bidrag af statsmedel, af vederbörande för framtiden underhölles i fullgodt skick.

På grund af den uppfattning, Riksdagen sålunda hyste i denna fråga, och då utredning saknades, ej mindre om och i hvad utsträckning bidrag till kostnadernas bestridande vore att påräkna från de kommuner, rederier med flera, som af ifrågavarande företags genomförande skulle hafva största nytta, än äfven huruvida säkerhet för det framtida underhållet af farleden kunde erhållas, blef Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke bifallen.

I anledning häraf anbefalldes Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 8 maj 1903 Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län att inkomma med utredning i de uti Riksdagens skrifvelse omförmälda hänseenden.

Eders Kungl. Maj:ts bemälda befallningshafvande har nu i underdånig skrifvelse den 29 oktober 1903 meddelat, att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande *dels* från den kommun och de rederier, som syntes vara i saken mest intresserade, nämligen Marstrands stad samt Marstrands nya ångfartygsaktiebolag, ångfartygsaktiebolaget Bohuslänska kusten och Göteborg—Strömstads förnyade ångbåtsaktiebolag, hvilka bolag ombesörjde regelbunden trafik, Marstrands nya ångfartygsaktiebolag mellan Göteborg å ena sidan och å den andra Marstrand, men äfven andra orter utan anlöpande af Marstrand, ångfartygsaktiebolaget Bohuslänska kusten mellan Göteborg å ena sidan och å den andra Kristiania och mellanliggande stationer på bohuslänska kusten med anlöpande af Marstrand, men äfven andra orter utan behof att därvid passera Albrektsunds kanal och Göteborg—Strömstads förnyade ångbåtsaktiebolag mellan Göteborg och Kristiania samt mellanliggande stationer, såsom Marstrands stad, och *dels* från länets landsting infordrat yttrande, om och i hvilken utsträckning bidrag till bestridande af kostnaderna för ifrågavarande företag vore att från dem påräkna och huruvida säkerhet från deras sida kunde erhållas för det framtida under-

hället af farleden, därvid Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande gifvit stadsfullmäktige i Marstrand, bolagsstyrelserna och landstinget del af Eders Kungl. Maj:ts åberopade nådiga skrifvelse i ämnet och äfven lämnat dem tillfälle att taga kännedom af alla till ärendet hörande handlingar. Dessutom hade Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande genom utfärdad och i länets allmänna kungörelser för uppläsning i länets kyrkor intagen kungörelse offentliggjort merberörda nådiga skrifvelse med föreläggande för öfriga kommuner och andra vederbörande i länet, som kunde vara af frågan intresserade, att inom viss tid till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande inkomma med yttrande i de båda angifna hänseendena. I anledning af sålunda vidtagna åtgärder hade yttranden inkommit från stadsfullmäktige i Marstrand, styrelserna för ofvannämnda ångbåtsaktiebolag, länets landsting, stadsfullmäktige i Göteborg och Lysekil samt kommunalstämmorna i Backa, Lycke, Romelanda och Askums socknar samt i Stenkyrke socken med Rönnängs kapellförsamling.

Af dessa yttranden, som med Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes skrifvelse öfverlämnats, inhämtas, att Marstrands stadsfullmäktige, som först den 24 juli 1903 förklarar sig ej kunna betunga staden vare sig med kanalens underhåll eller bidrag till dess anläggning, sedermera genom beslut den 17 september 1903 under vissa villkor, däribland att länets landsting lämnade staden ett kontant anslag af femtusen kronor, iklädt staden garanti för framtida underhållet af kanalen från Prästholmen till Kommissen.

Efter det ett inom landstinget särskildt tillsatt utskott afgifvit utlåtande och däri bland annat anfört, att nyttan af ifrågavarande företags utförande rättvisligen borde uppskattas ur andra och högre synpunkter än dem, hvilka åberopats såsom grund för Riksdagens beslut, i det den officiella statistiken utvisade, att Sveriges handel och sjöfart sedan många år befunnit sig i år efter år ökad tillväxt och seglationen på kusterna likasom handelsförbindelsen icke vore inskränkt till de särskilda hamnarne inom samma län eller ens inom samma land, utan äfven utlandets handels- och sjöfartsintressen droge sin andel i den nytta, som genom farleders upprensande och förbättrande kunde åstadkommas, och att vid sådant förhållande företaget icke borde kunna få karaktären af en lokalfråga mer än andra dylika arbeten, för hvilkas utförande kontant bidrag från landstinget icke ens ifrågasatts, har landstinget i skrifvelse den 10 oktober 1903, med åberopande af stadsfullmäktiges i Marstrand beslut den 17 september 1903 och de af nämnda

utskott anförda skäl, meddelat, att landstinget, som genom sitt anslag till undersökningskostnaden redan visat sitt intresse för företaget, icke vore i tillfälle att lämna bidrag till dess utförande i vidare mån än att en gång för alla anslå femtusen kronor till Marstrands stad, mot det att staden för alla tider iklädde sig ansvarighet för kanalens underhåll, och med landstinget förbehållen rätt att, innan ny taxa öfver kanalafgifterna af Eders Kungl. Maj:t fastställdes, granska däröfver upprättadt förslag samt afgifva underdånigt yttrande i ämnet.

Därefter hafva stadsfullmäktige i Marstrand den 19 oktober 1903, med ändring af det beslut fullmäktige förut i ärendet fattat, beslutit, att, i händelse Riksdagen anslog medel till upprensning af kanalen och detta arbete på ett fullt tillfredsställande sätt utfördes i öfverensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts till 1903 års Riksdag aflåtna nådiga proposition samt en i förhållande till arbetet skälig ansvarstid förflutit utan att arbetet försämrats, ikläda staden garanti för framtida underhåll af kanalen från Prästholmen till Kommissen till det djup under medelvattenytan, som kunde blifva beslutadt och verkställdt, därvid medelvattenytan skulle beräknas till visst mått under ett i berget invid kanalen utsatt fast märke, dock med villkor, att staden berättigades upptaga kanalafgifter enligt taxa, som vore eller blefve fastställd.

Marstrands nya ångfartygsaktiebolag har för att visa sitt intresse för saken anslagit tvåtusen kronor till företagens utförande med villkor, att de nu utgående kanalafgifterna bortföle samt att arbetet utfördes på sådant sätt, att trafiken genom kanalen icke hindrades för längre tid än ett kalenderår. Öfriga båda ångbåtsbolag hafva liksom öfriga kommuner, som yttrat sig, förklarat sig icke vilja lämna något bidrag till företaget eller dess framtida underhåll.

För egen del yttrar Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande följande.

Genom hvad i ärendet nu ytterligare förekommit hade blifvit utredt, att de fordringar, Riksdagen funnit böra uppställas för beviljande af anslag till utvidgning och fördjupning af Albrektsunds kanal, endast i så måtto kunde tillfredsställas, att ansvaret för kanalens framtida underhåll efter upprensningen öfvertagits af Marstrands stad på villkor, som, för så vidt de berörde länets landsting, kunde anses blifva uppfyllda och, i hvad de afsåge statsverket, syntes vara antagliga. Den viktiga frågan om kanalens försättande i bättre och tidsenligare skick borde, enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes förmenande, likväl icke därmed anses få falla. Såsom landstingets särskilda utskott erinrat, hade redan större sträckor af den bohuslänska inomskärs-

farleden blifvit på statsverkets bekostnad upprensade, och följdriktigt måste då anses vara, att äfven ifrågavarande företag, som åsyftade afslutningen i söder af denna farled, komme till utförande på bekostnad af allmänna medel, så mycket mera som detta jämförelsevis större företag också vore af mera afsevärd betydelse för sjöfart, handel och näringslif, icke blott hvad länet beträffade, utan äfven med hänsyn till andra delar af riket. Då härtill komme, att förslaget äfven ur militärisk synpunkt ostridigt vore af viss betydelse, vore Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande för sin del af den bestämda åsikt, att fullt giltiga skäl föreläge till förnyande af nådig framställning hos Riksdagen om anslag till företagets utförande i enlighet med förut i ämnet framlagd proposition, endast med den ändring, som betingades af Marstrands stads åtagande angående kanalens framtida underhåll.

Af den utredning, som med anledning af Riksdagens förberörda skrifvelse verkstälts, framgår, att endast Marstrands nya ångfartygsaktiebolag erbjudit sig lämna ett villkorligt bidrag till belopp af 2,000 kronor samt att Marstrands stad iklädt sig ansvar för kanalens framtida underhåll, dock likaledes under vissa villkor.

Hvad då först beträffar nämnda kontanta bidrag, torde det väl ej kuuna komma i fråga att göra bibehållandet eller borttagandet af kanalafgifterna beroende af ett erbjudande, som inskränkts till ett så ringa belopp.

Ifrågavarande afgifter äro bestämde genom en af Eders Kungl. Maj:t den 22 maj 1852 fastställd taxa och tillfalla jämlikt nådigt bref den 6 maj 1859 kanalvaktaren såsom dennes afföning. Efter hvad jag inhämtat, uppgå de för närvarande till 3—400 kronor om året.

I afseende på det af Marstrands stad gjorda åtagande af ansvaret för kanalens underhåll från Prästholmen till Kommissen är visserligen att märka, att den farled, som behöfver upprensas och som förslaget afser, sträcker sig förbi holmen Kommissen fram till den i planen angifna slätpricken sydost därom. Den sträcka af något öfver en kilometer, som sålunda icke skulle komma att ingå i stadens underhållsskyldighet, ligger emellertid i den mera öppna sjön, och den egentliga Albrektsunds kanal faller helt och hållet inom det område af omkring 1,800 meters längd, hvars underhåll staden förklarar sig villig att öfvertaga.

Förutom andra villkor, som icke förete något anmärkningsvärdt, har staden för sitt åtagande härutinnan velat förbehålla sig rättigheten att upptaga kanalafgifter enligt taxa, som kunde blifva fastställd. Jag

kan icke finna det obilligt, att en sådan förmån medgifves staden såsom bidrag till kostnaderna för underhållet. Med rätten att uppbära afgifter följer naturligtvis skyldigheten att afföna den kanalvakt, som måste anställas för deras upptagande och för besörjande af den med underhållsskyldigheten följande tillsyn.

Emellertid tillåter jag mig erinra, att genom statens försorg och på bekostnad helt och hållet af statsmedel hafva upprensats andra farleder inom västkustens skärgård, utan att något åtagande af underhållet kräfts. Dessas trafikerande är ej heller belagdt med någon afgift.

Eders Kungl. Maj:t har — sedan genom nådigt bref den 18 november 1870 af 1871 års fond för hamnar och farleder anvisats ett belopp af 4,000 kronor till öppnande af farled i Hjärtösund, hvartill en association af enskilda personer skulle tillskjuta återstående delen af den till 5,282 kronor beräknade kostnaden — därefter genom nådigt bref den 31 december 1888 från handels- och sjöfartsfonden anvisat ett anslag å 52,550 kronor till förbättrande af farleden genom samma sund. Till åstadkommande af ny farled från Uddevalla till Kattegatt genom Björnö- och Malösund har Riksdagen beviljat anslag till belopp af 25,000 kronor för år 1874, 50,000 kronor för år 1875, 25,000 kronor för år 1876 och 23,793 kronor 50 öre för år 1877. Dessa belopp utgjorde visserligen endast hälften af den beräknade kostnaden och beviljades mot villkor, att Uddevalla stad åtog sig framtida underhållet. Men Riksdagen har till bestridande af kostnaderna för upprensning af Kalfsundet, Kyrkesundsrännan och Skaftölandsrännan mellan Marstrand och Lysekil samt af Flatholmsundet, Hornösundet och Hornborgsundet mellan Hunnebostrand och Fjällbacka beviljat anslag till belopp af 150,000 kronor för år 1899, 200,000 kronor för år 1900 och 31,000 kronor för år 1901. Härför fordrades emellertid hvarken bidrag eller underhållsskyldighet från annat håll.

Albrektsunds kanal, hvilken, äfven den, ursprungligen blifvit upprensad på statens bekostnad och utan att underhållet pålagts någon annan, utgör en nästan omedelbar fortsättning söderut af de förut omnämnda farlederna och bildar jämte dem en sammanhängande inomskärsled af största betydelse icke blott för den närmast angränsande landsdelen, utan äfven för den allmänna in- och utrikes sjöfarten utmed kusten. Med afseende härå och då nu staden Marstrand på villkor, som synas mig fullt antagliga, iklädt sig underhållsskyldigheten beträffande den egentliga kanalen, bör, enligt min mening, den omständigheten, att ortens kommuner och invånare samt trafikanterna ansett sig icke kunna lämna det bidrag till sundets försättande i ett för trafiken nöjaktigt

skick, som 1903 års Riksdag funnit önskvärdt, icke hindra detta viktiga företags utförande.

Jag tvekar därför ej att förnya min förut gjorda hemställan om utverkande om anslag till företaget, utan får jag, på grund af hvad jag nu anfört och under återopande jämväl af hvad jag den 12 januari 1903 i ärendet framhållit, tillstyrka, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen, att, till utvidgning och fördjupning af Albrektsunds kanal, bevilja ett anslag af 314,000 kronor och därpå på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af 157,000 kronor.»

I den skrifvelse, hvaruti Riksdagen nästlidet år för Kungl. Maj:t anmälde, att den då gjorda framställningen om anslag för utvidgning och fördjupning af Albrektsunds kanal icke vunnit Riksdagens bifall, uttalade Riksdagen den uppfattning, att kostnaderna för ifrågakvarande arbetes utförande icke till hela sitt belopp borde utgå af statsmedel, utan med minst en tredjedel bestridas af de menigheter eller andra vederbörande, som hade nytta af företagens genomförande, hvarjämte Riksdagen framhöll, att säkerhet borde ställas därför, att arbetet efter dess fullbordan, utan ytterligare bidrag af statsmedel, af vederbörande för framtiden underhölls i fullgodt skick. I sistnämnda hänseende meddelas nu i det statsrådsprotokoll, som åtföljer Kungl. Maj:ts till innevarande års Riksdag gjorda förnyade framställning i ämnet, att staden Marstrand under vissa villkor åtagit sig att ansvara för det framtida underhållet af större delen af kanalen, nämligen sträckan från Prästholmen till Kommissen, och enligt hvad utskottet inhämtat, har genom ett af stadsfullmäktige sedermera fattadt beslut denna stadens ansvarighet för underhållet blifvit utsträckt att omfatta hela kanalen. Med afseende härpå och då det vid åtagandet fästa hufvudsakliga villkoret, afseende berättigande för staden att upptaga kanalafgifter enligt taxa, synes kunna under förutsättning af vissa närmare bestämmelser godkännas, torde det vara utsikt, att den af nästlidet års Riksdag uppställda och enligt utskottets mening synnerligen viktiga fordran beträffande det framtida underhållet skall kunna blifva behörigen tillgodosedd.

Hvad åter angår frågan om erhållande af bidrag till företagens utförande från de kommuner eller andra, som äro därpå intresserade, synes, enligt den utredning, Kungl. Maj:t i anledning af Riksdagens förberörda skrifvelse låtit verkställa, något dylikt bidrag icke vara att

påräkna. Vid detta förhållande och med hänsyn till vikten af att ifrågasvarande företag måtte komma till utförande har Kungl. Maj:t funnit skäl att nu åter af Riksdagen äska beviljande af anslag till bestridande af hela kostnaden för företaget. Det af Kungl. Maj:t nu liksom föregående år begärda beloppet, 314,000 kronor, är afsedt för farledens utvidgning och fördjupning enligt den mest omfattande af de uppgjorda planerna, nämligen alternativet II b) med ett farledsdjup under hafvets medelvattenstånd af i allmänhet 4,2 meter och i den i mera öppet vatten framgående farleden 4,7 meter. Det synes emellertid kunna med skäl ifrågasättas, huruvida icke den trafik, för hvilken ifrågasvarande farled hufvudsakligen är af vikt, skulle kunna blifva nöjaktigt tillgodosedd genom företagens utförande i enlighet med alternativet I a), som afser ett farledsdjup för hela sträckan af 3,6 meter likaledes under medelvattenståndet. Utskottet får erinra, att den upprensning af inomskärsfarleden mellan Marstrand och Lysekil samt mellan Hunnebostrand och Fjällbacka, hvartill Riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag åren 1898—1900 beviljat anslag, verkställdes till ett djup af blott 3,56 meter under vanligt vattenstånd med undantag endast för den s. k. Kyrkesundsrrännan, som på grund af dess betydelse för den allmänna sjöfarten ansetts böra upptagas till betydligt större djup. Med afseende härå har det synts utskottet, att befogade anspråk borde blifva tillfredsställda, om genom statens mellankomst möjlighet bereddades att få Albrektsunds kanal upprensad i enlighet med ofvanberörda alternativ I a); och har utskottet därför ansett sig böra förorda, att Riksdagen beviljar det belopp, 182,000 kronor, som för arbetets utförande efter detta alternativ beräknats vara erforderligt. Ett sådant Riksdagens beslut bör emellertid icke utgöra hinder för kanalens utvidgning och fördjupning till större dimensioner, än som med nämnda alternativ afses, för så vidt nämligen kommuner, hushållningssällskap, rederier eller andra af frågan intresserade vilja tillskjuta de härför ytterligare behöfliga medlen.

Såsom villkor för det af utskottet förordade statsanslagets utgående bör, i enlighet med hvad ofvan framhållits, fordras, att staden Marstrand förbinder sig att, efter det ifrågasvarande arbete blifvit fullbordadt och afsynadt, för framtiden utan bidrag af statsmedel i fullgodt skick och med bibehållande af de dimensioner, till hvilka kanalen blifvit upprensad, underhålla densamma i hela dess sträckning, däruti inberäknad jämväl den farled, som såsom fortsättning till den egentliga kanalen framgår i mera öppet vatten. I sammanhang härmed må det medgifvas staden att upptaga kanalafgifter enligt taxa, som torde böra af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet fastställas, hvarje gång för

en tid af fem år. Med denna rättighet bör naturligtvis, såsom af departementschefen i statsrådsprotokollet påpekats, vara förenad skyldighet för staden att aflöna den kanalvakt, som måste anställas för afgifternas upptagande och för besörjande af den med underhållsskyldigheten följande tillsyn. Vidare anser utskottet det böra föreskrifvas, att öfver kanalens inkomster och utgifter skola föras särskilda räkenskaper utan sammanblandning med stadens förvaltning i öfrigt, att nettobehållningen af kanaltrafiken skall reserveras till en fond för kanalens underhåll och reparation, samt att i den årliga granskningen af kanalräkenskaperna skall deltaga ett af Kungl. Maj:ts befallningshafvande utsedt ombud.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och då det af utskottet förordade anslaget lämpligen torde böra, i likhet med hvad af Kungl. Maj:t föreslagits, med halfva sitt belopp utgå under nästkommande år, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen, för utvidgning och fördjupning af Albrektsunds kanal till minst de dimensioner, som afses med det i statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 12 januari 1904 omförmälda, med alternativ I a) betecknade förslag, må bevilja ett anslag af 182,000 kronor och däraf på extra stat för år 1905 anvisa 91,000 kronor, dock att arbetet icke må påbörjas förr, än staden Marstrand förbundit sig att, efter det arbetet blifvit fullbordadt och afsynadt, för framtiden utan bidrag af statsmedel i fullgodt skick och med bibehållande af de dimensioner, till hvilka kanalen blifvit upprensad, underhålla densamma i hela dess sträckning, däruti inberäknad jämväl den farled, som såsom fortsättning till den egentliga kanalen framgår i mera öppet vatten.

Stockholm den 15 april 1904.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.
